

De Nederlandse kiezer moet weinig hebben van vrouwelijke politici. Dus zo gek zijn ze niet bij de SGP

Posted on 3 juni 2025 by Roelof Bouwman

Van Ina Brouwer tot Lilian Marijnissen, van Els Borst tot Dilan Yeşilgöz en van Jolande Sap tot Mirjam Bikker: vrouwelijke lijsttrekkers zorgen bij Tweede Kamerverkiezingen nogal eens voor zetelverlies. Slechts één partij lijkt zich daar wat van aan te trekken.

Onlangs was de SGP in het nieuws. Op hun landelijke partijdag besloten de staatkundig gereformeerden in grote meerderheid om geen wijziging aan te brengen in het klassieke partijstandpunt dat 'het zitting nemen in politieke organen' in strijd is met 'de roeping van de vrouw'.

De buitenwacht nam er met verbazing en vaak ook met afkeuring kennis van. Toch was het niet meer dan de zoveelste aflevering in het wonderlijke verhaal over de rol van vrouwen in de Nederlandse politiek.

Dat verhaal begon op 5 juli 1922, toen voor de eerste keer Tweede

Kamerverkiezingen werden gehouden met algemeen kiesrecht voor zowel mannen als vrouwen. Omdat ze van meet af aan vóór algemeen vrouwenkiesrecht hadden gepleit, rekenden de linkse partijen op flinke zetelwinst.

Maar dat viel tegen. De vrijzinnig-democratische VDB (5 zetels) en de communistische CPN (2) bleven stabiel, terwijl de sociaaldemocratische SDAP 2 zetels verloor (van 22 naar 20). Grote winnaars van de eerste verkiezingen met algemeen vrouwenkiesrecht waren de christelijke partijen. De katholieke RKSP, de hervormde CHU en de gereformeerde ARP zagen hun gezamenlijke zeteltal stijgen van 50 naar 59. Een absolute meerderheid dus, want de Tweede Kamer telde destijds honderd leden.

Links liep niet voorop

Nog een verrassing: hoewel de Vereniging voor Vrouwenkiesrecht – aanjager van de actie ‘Vrouw kiest vrouw’ – nadrukkelijk daartoe had opgeroepen, deed het aantal op vrouwelijke kandidaten uitgebrachte voorkeurstemmen vermoeden dat vrouwelijke kiezers niet massaal op hun seksegenoten hadden gestemd.

In de decennia die volgden, kwam de ‘gelijkberechtiging der vrouw’ bij de linkse partijen steeds hoger op de politieke agenda te staan. Maar bij het laten debuteren van vrouwen op hoge politieke posten liep links niet bepaald voorop. Zo was Anna de Waal, in 1953 de eerste vrouwelijke staatssecretaris, lid van de Katholieke Volkspartij (KVP). Hetzelfde gold voor Marga Klompé, in 1956 de eerste vrouwelijke minister. Dertien jaar later, in 1969, kreeg de VVD Neerlands eerste vrouwelijke partijvoorzitter: Haya van Someren.

Ondertussen wekten de kiezers nogal eens de indruk dat ze politici van vrouwelijke kunne maar matig waardeerden, zelfs als het vrouwelijke lijsttrekkers betrof.

Op landelijk niveau was Ria Beckers in 1977 de eerste, namens de PPR. Onder leiding van Bas de Gaay Fortman had die partij in 1972 zeven Kamerzetels veroverd en was ze gaan meeregeren in het kabinet-Den Uyl. Maar met Beckers aan het roer werd de PPR een machteloze splinterpartij met drie (1977-1982) en tenslotte twee (1982-1989) Kamerzetels.

In de persoon van Ina Brouwer kreeg in 1982 ook de CPN een vrouwelijke lijsttrekker. Onder haar aanvoering verdwenen de communisten vier jaar later uit de

Tweede Kamer.

Andrée van Es volgde in 1986 Fred van der Spek op als lijsttrekker van de pacifistische PSP. Het werd een debacle: twee van de drie Kamerzetels gingen verloren.

Rita Verdonk scoorde alleen als nummer twee

In 1998 kreeg D66 voor het eerst een vrouw als lijsttrekker: Els Borst. Het zeteltal van de Democraten kelderde van 24 naar 14.

In 2002 wist Fred Teeven twee Kamerzetels te veroveren voor Leefbaar Nederland. Met Haitske van de Linde als lijststaanvoerder gingen beide zetels in 2003 in rook op.

Onder leiding van Paul Rosenmöller groeide GroenLinks aan het begin van deze eeuw uit tot een partij van elf Kamerzetels. Femke Halsema nam het stokje van hem over, maar kwam nooit verder dan acht (2003), zeven (2006) en tien (2010) zetels. Onder Jolande Sap werden dat er vier (2012). Pas onder Jesse Klaver begon GroenLinks in 2017 (veertien zetels) weer te floreren.

Als nummer twee van de VVD sleepte Rita Verdonk in 2006 het recordaantal van 622.555 voorkeurstemmen in de wacht, meer dan lijsttrekker Mark Rutte. Maar toen Verdonk het in 2010 zelf als lijsttrekker probeerde, van haar eigen partij Trots op Nederland (TON), zagen de kiezers haar massaal over het hoofd. Ze kreeg slechts 52.937 stemmen, te weinig voor een Kamerzetel.

Toen Lilian Marijnissen in 2021 de eerste vrouwelijke lijsttrekker werd van de SP, had haar partij veertien zetels. Na de Tweede Kamerverkiezingen van 2023 waren er daar nog slechts vijf van over, voor Marijnissen het sein om haar biezen te pakken.

In 2021 kreeg ook de PvdA eindelijk een vrouwelijke aanvoerder: Lilianne Ploumen. Ze bleef net als haar voorganger Lodewijk Asscher steken op het *all time low* van negen zetels, voor de partijtop het definitieve bewijs dat de PvdA diende aan te sturen op een fusie met GroenLinks.

Dilan Yeşilgöz was in 2023 de eerste vrouwelijke lijsttrekker van de VVD. Resultaat: 24 zetels, oftewel tien zetels verlies. Het was tevens de slechtste liberale score

sinds 2006.

Bij dezelfde Tweede Kamerverkiezingen debuteerde ook bij de ChristenUnie een vrouw als lijstaanvoerder: Mirjam Bikker. Ze tekende voor drie zetels, het beroerdste resultaat voor haar partij sinds 2003.

Niet alleen beginselvastheid

Bij het toch al sombere beeld hoort ook de vaststelling dat de schaarse successen die vrouwelijke lijstaanvoerders wisten te boeken, meestal niet lang stand hielden – zie Jet Nijpels (AOV, 1994), Sigrid Kaag (D66, 2021), Sylvana Simons (BIJ1, 2021), Esther Ouwehand (Partij voor de Dieren, 2021) en naar het zich laat aanzien ook Caroline van der Plas (BBB, 2023). Alleen Ouwehands voorganger Marianne Thieme, die tussen 2003 en 2017 vijf keer lijsttrekker was van de Partij voor de Dieren, kan prat gaan op een echte electorale successtory: ze begon met nul zetels en eindigde met vijf.

Het besluit van de landelijke partijdag van de SGP komt zo misschien wel in een ander daglicht te staan. Was het handhaven van het standpunt over de ‘roeping van de vrouw’ louter een blijk van beginselvastheid, een eigenschap die we kennen als ‘typisch SGP’? Of zouden bij de oudste en meeste stabiele partij van Nederland stiekem ook electorale overwegingen een rol hebben gespeeld?

Laten we het maar niet bij voorbaat uitsluiten.

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. De groei en bloei van Wynia's Week is te danken aan de donateurs. Doet u al mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!